

Εικόνες του Άλλου στην ελληνική λογοτεχνία

Εικόνες του Βαλκάνιου Οικονομικού Μετανάστη της δεκαετίας του 1990 στην ελληνική πεζογραφία και στον ελληνικό κινηματογράφο

Ενδέκατο Μάθημα
Διδάσκων: Petros Marazopoulos
petrosmarazopoulos@gmail.com

Η ιστορία του Vlora

Οι προσφυγικές ροές της δεκαετίας του 1990 και η ελληνική λογοτεχνική παραγωγή

- Η **άμεση** και **δυναμική** ελληνική αισθητική αντίδραση
- Η διαχείριση του **βαλκάνιου μετανάστη** στην ελληνική λογοτεχνική παραγωγή
- **Συμπαθητικές, μελοδραματικές αφηγήσεις**, καταγγελίες της **αδικίας**
- **Εκμετάλλευση** και **καταπίεση** της ετερότητας
- **Οι χώροι εργασίας** του οικονομικού μετανάστη: **πολιτισμικό επίπεδο** και **περιθωριοποίηση**
- Οι **προβληματικές δομές** του ελληνικού κράτους **σε υλικό και κοινωνικό** επίπεδο για την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία

Λογοτεχνικές απεικονίσεις των προσφυγικών ροών: μια εισαγωγή

- Σωτήρης **Δημητρίου**- **Δραματοποίηση του ταξιδιού** από τον αλβανικό στον ελληνικό χώρο (*Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου*, 1993)
- Τηλέμαχος **Κώτσιας**, **Όψεις περιθωριοποίησης και ενσωμάτωσης** (*Το τελευταίο καναρίνι*, 1995)
- Βασίλης **Γκουρογιάννης**- Συζητώντας την έννοια της “**εθνικής καθαρότητας**” (*Βέβηλη πτήση*, 2003)
- Κώστας **Κατσουλάρης**- Σύγχρονες θεματικές, ελληνική κοινωνία και **ρατσισμός**, η παράμετρος της Χρυσής Αυγής (*Στο στήθος μέσα χάλκινη καρδιά*, 2018)

Τηλέμαχος Κώτσιας, Ταξίδι σε λάθος χώρα

Ε... Πάσπορτ!' του λένε και τον ακινητοποιούν χωρίς εκείνος να τους φέρει αντίσταση.

Ο Λαρς τους κοιτάζει αιφνιδιασμένος[...] 'Δεν έχει πάσπορτ' τους λέει με σπαστά ελληνικά. 'Χάσει, κλέψει...'

'Τι χάσει και κλέψει βρε ρεμάλι; Μας δουλεύεις;' Έβαλε τις φωνές ο σαρανταπεντάρης αστυνομικός

Όταν πήγαν να του περάσουν τις χειροπέδες, ο Λαρς αντιστάθηκε.

'Βρε των κωλο-Αλβανό, είναι και ψηλός! Έλα ρε, άσε τις μαγκιές! Μη με αναγκάσεις να χρησιμοποιήσω βία!' [...]

'Εγκό όκι Αλβανός' είπε και κατέβασε τα χέρια

'Ναι, το ξέρω', τον ειρωνεύτηκε ο κοντός. 'Μήπως είσαι και Σουηδός και δεν το ξέρουμε;'

Τα μάτια του Λαρς άστραψαν. 'Ja!.... Swedish!..'

'Άσε ρε τις μαλακίες!'

Ελληνική λογοτεχνική παραγωγή και εστίαση στο βαλκάνιο οικονομικό μετανάστη

- Τα **κοινά στοιχεία** της ελληνικής και της βαλκανικής ταυτότητας
- Ερωτήματα αναφορικά τη **σχέση μεταξύ των μετα-κομμουνιστικών Βαλκανίων και της Ευρώπης**
- Το **βαθύ ενδιαφέρον για τον Αλβανό Άλλο** και η εξήγηση για την προτίμηση αυτή
- Ο μετασχηματισμός της Ελλάδας από **παραδοσιακό κράτος αναχώρησης** μεταναστών σε χώρα **υποδοχής μεταναστευτικών ροών**, κυρίως από τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη
- Η αναπαράσταση μιας νέας πολιτιστικής πραγματικότητας
- Η τάση **εστίασης σε αρνητικά στερεότυπα**, τα οποία προωθούν την **εικόνα του απειλητικού και επικίνδунου Άλλου**

Ο ελληνικός κινηματογράφος και η εστίαση στον βαλκάνιο οικονομικό μετανάστη

- ✓ Ο **κινηματογράφος** ως **ιστορική καταγραφή** της **συνύπαρξης** με τους Βαλκάνιους **οικονομικούς μετανάστες**
- ✓ Οι **ανατολικές χώρες** και οι **μεταναστευτικές ροές** προς την Ευρώπη
- ✓ **Δραματοποίηση προσωπικών ιστοριών** των βαλκανικών οικονομικών μεταναστών προς την Ελλάδα
- ✓ **Σύγκριση** της ελληνικής και της βαλκανικής ταυτότητας
- ✓ **Εξέταση πτυχών της ελληνικής κοινωνίας**
- ✓ Ανάδειξη των **ρατσιστικών** τάσεων της ελληνικής κοινωνίας
- ✓ Οι **δυσκολίες της ένταξης**: από την **περιθωριοποίηση** και την **εκμετάλλευση** στις δυσχέρειες της **σταδιακής ενσωμάτωσης**

Ο ελληνικός κινηματογράφος και οι εικόνες του Οικονομικού μετανάστη από τα Βαλκάνια

- Δραματοποίηση της **πολιτισμικής σύγκρουσης** των μεταναστών
- Εξέταση της διαδικασίας **κοινωνικής ένταξης** ή της **περιθωριοποίησης**
- Η γέννηση μιας **πολυεθνικής, μεταμοντέρνας** ελληνικής κοινωνίας
- **Αναπαράσταση** και **διαπραγμάτευση** της νέας πραγματικότητας
- Ο ελληνικός κινηματογράφος και η κυρίαρχη **θετική στάση** απέναντι στους μετανάστες

Business στα Βαλκάνια

- Η **υπόθεση** της ταινίας
- Ενδιαφέροντα θέματα που παρουσιάζονται με **ανάλαφρο τρόπο**
- Αναφορές στο **ελληνικό αίσθημα ανωτερότητας** και στην πίστη περί **ελληνικής ιδιαιτερότητας** εντός της βαλκανικής κοινότητας
- Μια κινηματογραφική καταγραφή των μετα-κομμουνιστικών Βαλκανίων και των πολυάριθμων ευκαιριών για την ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων σε αυτά
- Κριτική στις **στερεοτυπικές δυτικές αντιλήψεις** για το βαλκανικό χώρο
- Η Δύση και το "**ηθικό και πολιτιστικό πλεονέκτημα έναντι του βαλκανικού κόσμου**"
- **Ρουμανία και Ελλάδα**: ομοιότητες και διαφορές και μια τάση σύγκρισης
- Διαφθορά και έλλειψη δικαίου στο ελληνικό κράτος

Business στα Βαλκάνια

- Η ζωή των **ιερόδουλων** από τα Βαλκάνια και τις ανατολικές χώρες στην Ελλάδα της δεκαετίας του 1990
- **Απλοποίηση** και **εξιδανίκευση** της πραγματικότητας
- **Οι πρωταγωνίστριες παρουσιάζονται αρχικά να απολαμβάνουν τη ζωή στην Ελλάδα**
- Το αισιόδοξο -ή και ουτοπικό- τέλος της ταινίας
- Παρουσίαση πτυχών της βαλκανικής κουλτούρας
- **Αποδόμηση των στερεοτύπων** (το ελληνικό φαντασιακό και ο βαλκανικός Άλλος)

Απ' το χιόνι

- Το λογοτεχνικό κείμενο **Ν'ακούω καλά τ'όνομά σου** ως αρχέτυπο
- Η **ταυτότητα** των πρωταγωνιστών και η **υπόθεση** του έργου
- Η εξέταση του **ελληνικού συμπλέγματος ανωτερότητας** και των σχετικών με αυτό **ρατσιστικών τάσεων**
- Το **υπαρξιακό άγχος** των μεταναστών- χαμένοι ανάμεσα σε δύο κόσμους
- Τι συμβολίζει η Ελλάδα στην αλβανική σκέψη;
- Η **εξιδανίκευση** του ελληνικού χώρου και η **σκληρή πραγματικότητα**
- Η **άγνοια του Αλβανού Άλλου** σε σχέση με συγκεκριμένες πτυχές του ελληνικού και του δυτικού **πολιτισμού**
- Η σύγχρονη Αλβανία και το κομμουνιστικό καθεστώς- Παγίωση των αρνητικών εικόνων

‘Ακαδημία Πλάτωνος’

- Ο κεντρικός χαρακτήρας του έργου, η επαναλαμβανόμενη καθημερινότητά του και η **ιδεολογία** των φίλων του
- Το ευρύ φάσμα των ελληνικών **προκαταλήψεων**
- Η **κρίση ταυτότητας** και οι σχετικές κινηματογραφικές απεικονίσεις
- Ο **Αλβανός Άλλος** στο ελληνικό κοινωνικό φαντασιακό στο γύρισμα του αιώνα
- Η περίοδος της **ιστορικής έντασης** μεταξύ Αλβανίας και Ελλάδας
- **Αποδόμηση των στερεοτύπων**
- **Πολιτιστικός και πολιτικός απομονωτισμός των μετακομμουνιστικών Βαλκανίων**

Πέτρος Μαραζόπουλος
petrosmarazopoulos@gmail.com
Δεκέμβριος 2024